

Warszawa, dnia 18 kwietnia 2015 r.

**SEKRETARZ
PAŃSTWOWEJ KOMISJI WYBORCZEJ**

ZPOW-603-190/15

2
dotychczas : 18 kwietnia
mas zainteresowany 2 sporządzeniem
spisu wyborców
16.04.2015
Arkadiusz Lisiecki

Panie i Panowie
Przewodniczący
Okręgowych Komisji Wyborczych

Z upoważnienia Państwowej Komisji Wyborczej, w związku z pismami wpływającymi do okręgowych komisji wyborczych i komisarzy wyborczych, przekazuję informacje do wykorzystania.

Obowiązujące przepisy prawa wyborczego nie przewidują prowadzenia centralnego rejestru wyborców, ani też centralnego spisu wyborców.

Zgodnie z art. 26 § 2 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. — Kodeks wyborczy (Dz. U. Nr 21, poz. 112, z późn. zm.) wyborca może być wpisany tylko do jednego spisu wyborców. Stosownie natomiast do art. 26 § 10 Kodeksu wyborczego spisy wyborców są sporządzane i aktualizowane przez gminy (w Warszawie dzielnice), jako zadanie zlecone, na podstawie rejestru wyborców.

Szczegółowe zasady sporządzenia i aktualizacji spisu wyborców określają przepisy rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 29 grudnia 2014 r. w sprawie spisu wyborców (Dz. U. z 2015 r. poz. 5).

Jak wskazano powyżej oraz jak wynika z § 3 ust. 1 powołanego rozporządzenia spis wyborców sporządza się w urzędzie gminy na podstawie stałego rejestru wyborców w gminie. Należy przy tym podkreślić, że stosownie do § 12 ust. 1 tego rozporządzenia po wpisaniu do spisu wyborców osób, które:

- 1) złożyły wniosek o dopisanie do spisu wyborców w wybranym przez siebie obwodzie głosowania na obszarze gminy (zarówno w gminie, w której wyborca stale zamieszkuje jak i w innej gminie, w której przebywa czasowo);

- 2) złożyły wniosek o dopisanie do spisu wyborców w związku z pełnieniem zasadniczej lub okresowej służby wojskowej (żołnierze) oraz pełnieniem służby w charakterze kandydatów na żołnierzy zawodowych lub odbywających ćwiczenia i przeszkolenie wojskowe, a także odbywających zasadniczą służbę w obronie cywilnej poza miejscem stałego zamieszkania (ratownicy);
 - 3) przebywają w szpitalach, domach pomocy społecznej, zakładach karnych i aresztach śledczych oraz w domach studenckich, w których utworzono odrębne obwody głosowania i zostały objęte dodatkowym wykazem osób, które będą przebywać w zakładzie w dniu wyborów
- zawiadamia się odpowiednio urząd gminy właściwy ze względu na miejsce stałego zamieszkania tych osób lub miejsce ostatniego ich zameldowania na pobyt stały, w celu wykreślenia tych osób ze spisu wyborców sporządzanego dla obwodu właściwego dla ich miejsca stałego zamieszkania.

Ponadto należy zauważyć, że stosownie do § 13 rozporządzenia w sprawie spisu wyborców ze spisu wyborców skreśla się m. in. osoby w odniesieniu do których otrzymano urzędowe zawiadomienie o wpisaniu do rejestru wyborców lub o wpisaniu do spisu wyborców w innym obwodzie głosowania, wpisane do spisu wyborców w innym obwodzie głosowania na obszarze gminy oraz którym wydano zaświadczenie o prawie do głosowania.

Należy zwrócić również uwagę, że jak wynika z § 9 rozporządzenia Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 13 marca 2015 r. w sprawie spisu wyborców przebywających za granicą (Dz. U. z 2015 r. poz. 384), także konsul powiadamia właściwy urząd gminy o wpisaniu do spisu wyborców za granicą osoby stale zamieszkałej w kraju. Powiadomienie to konsul przekazuje, wykorzystując dostępne mu środki komunikacji elektronicznej zapewniające bezpieczeństwo przesyłanych informacji. Analogiczne zasady dotyczą wyborców przebywających na polskich statkach morskich.

Państwowa Komisja Wyborcza nie ma wpływu na działanie aplikacji ŹRÓDŁO, gdyż jest to aplikacja wdrażana przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych. Jednocześnie informuję o działaniach podjętych przez Komisję w sprawie tej aplikacji.

1. Niezwłocznie po otrzymaniu pierwszych sygnałów z delegatur Krajowego Biura Wyborczego i bezpośrednio z gmin o możliwych problemach przy sporządzaniu spisów wyborców po wejściu w życie ustawy z dnia 24 września 2010 r. o ewidencji ludności (Dz. U. z 2015 r. poz. 388) i wdrożeniu aplikacji ŹRÓDŁO, Krajowe Biuro Wyborcze

w roboczych kontaktach przekazało te uwagi do Departamentu Ewidencji Państwowych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych (e-maile z dnia 15 i 16 stycznia 2015 r.).

2. W dniu 27 stycznia 2015 r. p.o. Szefa Krajowego Biura Wyborczego skierowała pismo do Dyrektora Departamentu Ewidencji Państwowych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z informacją, że kolejna delegatura Krajowego Biura Wyborczego sygnalizuje uwagi gmin o ewentualnych problemach związanych ze sporządzaniem spisów wyborców po wejściu w życie nowych zasad prowadzenia rejestru PESEL i rejestru mieszkańców oraz z prośbą o zajęcie stanowiska. Pismo to zostało przekazane do wiadomości także Podsekretarzowi Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych Tomaszowi Szubieli oraz Dyrektorowi Departamentu Spraw Obywatelskich Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.
3. Wobec przekazywanych przez delegatury Krajowego Biura Wyborczego informacji o zgłaszanych przez gminy wątpliwościach, czy po dniu 1 marca 2015 r., tj. po wejściu w życie ustawy z dnia 24 września 2010 r. o ewidencji ludności (Dz. U. z 2015 r. poz. 388), możliwe będzie prawidłowe sporządzenie spisów wyborców i ich aktualizacja, Państwowa Komisja Wyborcza wystąpiła do Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych Tomasza Szubieli o informację, czy w ocenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych istnieją zagrożenia dla właściwego wykonania tej czynności wyborczej oraz ewentualnie jakie działania zostaną podjęte w celu uniknięcia tych zagrożeń. W odpowiedzi minister Szubiela wskazał, że „nowe regulacje prawne nie powinny wpłynąć negatywnie na prowadzenie rejestru wyborców oraz sporządzenie spisu wyborców”.
4. W dniu 18 marca 2015 r. Państwowa Komisja Wyborcza wystąpiła do Komisarzy Wyborczych z prośbą o informacje na temat ewentualnych problemów związanych ze sporządzaniem i aktualizacją spisów wyborców po dniu 1 marca 2015 r. w związku z przeprowadzanymi w tym okresie wyborami do organów jednostek samorządu terytorialnego w toku kadencji. Ponadto Państwowa Komisja Wyborcza zwróciła się z prośbą o testowe sporządzenie spisu wyborców w wybranych, wyrażających chęć, gminach (co najmniej 3) na obszarze właściwości Komisarza Wyborczego.
5. W dniu 27 marca 2015 r. Państwowa Komisja Wyborcza wystąpiła do Prezesa Rady Ministrów z pismem, w którym wskazała zaniepokojenie co do możliwości

prawidłowego sporządzenia spisów wyborców na wybory Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

6. W dniu 8 kwietnia 2015 r., z inicjatywy Państwowej Komisji Wyborczej, odbyło się spotkanie podsekretarza stanu w MSW Tomasza Szubieli i przewodniczącego PKW Wojciecha Hermelińskiego. Spotkanie dotyczyło wątpliwości zgłaszanych przez samorządy, w związku z przygotowaniem spisów wyborców po wprowadzeniu aplikacji ŹRÓDŁO. Przedstawiciele obu instytucji uzgodnili, że będą ze sobą współpracować, aby jak najszybciej wyjaśnić wątpliwości samorządowców, pomóc im w rozwiązywaniu ewentualnych problemów oraz zapewnić prawidłowy przebieg najbliższych wyborów prezydenckich. MSW zaznaczyło, że aplikacja ŹRÓDŁO nie służy ani do prowadzenia rejestru wyborców, ani do prowadzenia rejestrów mieszkańców. W spotkaniu wzięli udział przedstawiciele Państwowej Komisji Wyborczej, Krajowego Biura Wyborczego, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych oraz Centralnego Ośrodka Informatyki. Zebrani omówili najczęściej zgłaszane do PKW uwagi samorządowców dotyczące przygotowywania spisów wyborców z wykorzystaniem aplikacji ŹRÓDŁO, którą MSW uruchomiło 1 marca tego roku. Przedstawiciele MSW oraz COI wyjaśnili, że tego typu problemy wynikają przede wszystkim z różnic w sposobie prowadzenia rejestrów ludności przez gminy, a standardami obowiązującymi w centralnej bazie PESEL. Do tej pory każda gmina miała swoją własną aplikację do prowadzenia rejestrów mieszkańców. Bazy poszczególnych gmin były osobne – „nie widziały się”. Od 1 marca dzięki aplikacji ŹRÓDŁO wszystkie lokalne aplikacje służące m.in. do prowadzenia rejestrów wyborców i sporządzania spisów wyborców, po poprawnym zintegrowaniu, pozyskują dane z bazy PESEL. Ułatwia to wymianę informacji pomiędzy gminami m.in. na temat osób zmieniających miejsce zamieszkania. Jednak, aby taka wymiana odbywała się bezproblemowo, konieczne jest odpowiednie przygotowanie aplikacji stosowanych przez samorządy. Podczas spotkania MSW zwróciło uwagę, że zapewnienie poprawnej współpracy lokalnych aplikacji z bazami zasilanymi przez aplikację ŹRÓDŁO leży w gestii gmin. Podstawą do sporządzenia spisów wyborców są rejestry wyborców prowadzone przez organy gmin na podstawie lokalnych zbiorów ewidencji ludności – rejestrów mieszkańców i rejestrów zamieszkania cudzoziemców. Rejestry te były do tej pory i są nadal prowadzone w lokalnych aplikacjach, wykonanych przez firmy komercyjne na zlecenie gmin i uzupełniane przez

pracowników gmin. To właśnie na podstawie tych danych były i będą tworzone spisy wyborców. Jedyną zmianą jest to, że od 1 marca gminy mają dostęp do bazy PESEL. W związku z tym lokalne aplikacje, po poprawnym skonfigurowaniu, są zasilane danymi z centralnego rejestru PESEL, który z kolei jest aktualizowany przez aplikację ŹRÓDŁO. Przedstawiciele MSW oraz COI wskazali, że producenci, którzy dostarczają do gmin aplikacje lokalne, otrzymali komplet informacji technicznych. Dzięki temu mogą swobodnie dostosować swoje oprogramowanie do stawianych im wymogów. PKW z zadowoleniem przyjęła te informacje. Zaznaczyła jednak, że wobec zgłaszanych przez samorządy uwag, pożądane jest dalsze wsparcie MSW tak, aby zapewnić niezakłócony przebieg wyborów Prezydenta RP. MSW podkreśliło, że od czasu wdrożenia nowego systemu, bez żadnych problemów odbyło się już ponad 100 wyborów uzupełniających. COI i MSW podczas ich przeprowadzania były w pełnej gotowości, by rozwiewać ewentualne wątpliwości. Zapewniło również o takiej gotowości podczas przeprowadzania wyborów prezydenckich.

7. W dniu 14 kwietnia 2015 r. z inicjatywy Państwowej Komisji Wyborczej odbyło się spotkanie członków Komisji z przedstawicielami Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, w tym z wiceministrem Tomaszem Szubielą oraz z przedstawicielami organizacji samorządowych oraz z przedstawicielami gmin i miast, w trakcie którego omówiono problemy związane ze sporządzaniem spisów wyborców.

W wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, według stanu na dzień 31 grudnia 2014 r., uprawnionych do głosowania jest 30 532 995 wyborców. Informacja w tym zakresie dostępna jest m. in. w komunikacie Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 16 lutego 2015 r. o liczbie wyborców ujętych w rejestrach wyborców zamieszczonym na stronie internetowej Państwowej Komisji Wyborczej dotyczącej wyborów prezydenckich <http://prezydent2015.pkw.gov.pl>. Należy podkreślić, że liczba ta jest zmienna. Informacje o liczbie wyborców objętych rejestrem wyborców w poszczególnych gminach przekazywane są Państwowej Komisji Wyborczej przez wójtów (burmistrzów, prezydentów miast) co kwartał oraz tuż przed wyborami. Ostatnia informacja o liczbie wyborców uprawnionych do głosowania w wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej zostanie sporządzona według stanu na dzień 8 maja 2015 r., tj. na 2 dni przed wyborami.

Jak wynika z art. 18 § 11 Kodeksu wyborczego rejestr wyborców prowadzi gmina jako zadanie zlecone. Natomiast jak wynika z art. 160 § 1 pkt 2 Kodeksu wyborczego

nadzór nad prowadzeniem i aktualizowaniem rejestru wyborców oraz sporządzaniem spisów wyborców sprawuje Państwowa Komisja Wyborcza. Nadzór ten sprawowany jest za pośrednictwem komisarzy wyborczych. Jednakże należy zauważyć, że jest to nadzór nad prowadzeniem rejestru pod względem zgodności z prawem.

Przepisy Kodeksu wyborczego nie określają sankcji karnych za nieprawidłowe prowadzenie rejestru wyborców. Należy jednocześnie podkreślić, że zgodnie z art. 248 pkt 1 Kodeksu karnego kto w związku z wyborami do Sejmu, do Senatu, wyborem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, wyborami do Parlamentu Europejskiego, wyborami organów samorządu terytorialnego lub referendum sporządza listę kandydujących lub głosujących, z pominięciem uprawnionych lub wpisaniem nieuprawnionych podlega karze pozbawienia wolności do lat 3. W związku z tym, że naruszenie powołanego przepisu jest przestępstwem przeciwko wyborom organy wyborcze nie są uprawnione do wydawania opinii w jednostkowych przypadkach dotyczących ewentualnego naruszenia przepisów w tym zakresie.

Odnosząc się do kwestii związanych z głosowaniem korespondencyjnym należy podkreślić, że w przypadku głosowania korespondencyjnego w kraju kopertę zwrotną należy zakleić i nadać w placówce Poczty Polskiej na adres obwodowej komisji wyborczej najpóźniej:

- do 7 maja 2015 r., jeżeli placówka pocztowa znajduje się w gminie, w której wyborca jest ujęty w spisie wyborców,
- do 6 maja 2015 r. w dowolnej placówce Poczty Polskiej na terenie kraju.

Osoba niepełnosprawna może umówić się na odbiór koperty zwrotnej w miejscu i terminie przez nią wskazanym (np. w jej mieszkaniu). W przypadku, gdy odbioru ma dokonać pracownik Poczty Polskiej, należy umówić się z nim najpóźniej na dzień 7 maja 2015 r. Wyborca może przed dniem głosowania osobiście dostarczyć kopertę zwrotną do właściwego urzędu gminy (w godzinach pracy tego urzędu) lub w dniu głosowania, do czasu jego zakończenia, osobiście dostarczyć kopertę zwrotną do obwodowej komisji wyborczej, której adres znajduje się na kopercie zwrotnej.

Doręczenie pakietu wyborczego następuje po sprawdzeniu tożsamości wyborcy na podstawie okazanego dokumentu potwierdzającego jego tożsamość.

Natomiast w przypadku głosowania korespondencyjnego za granicą wyborca przesyła kopertę zwrotną, na własny koszt, za pośrednictwem operatora pocztowego świadczącego usługi powszechne albo w inny sposób do właściwego konsula. Konsul przekazuje właściwej obwodowej komisji wyborczej koperty zwrotne, które otrzymał do czasu zakończenia głosowania. Wyborca może przed dniem głosowania osobiście dostarczyć kopertę zwrotną do właściwego konsula lub w dniu głosowania, do czasu jego zakończenia, osobiście dostarczyć kopertę zwrotną do właściwej obwodowej komisji wyborczej.

Ponadto jak wynika z treści art. 53i Kodeksu wyborczego w przypadku głosowania w kraju koperty zwrotne niedoręczone do obwodowej komisji wyborczej do zakończenia głosowania przekazywane są właściwemu dyrektorowi delegatury Krajowego Biura Wyborczego. Natomiast w przypadku głosowania za granicą koperty zwrotne niedoręczone do obwodowej komisji wyborczej do zakończenia głosowania pozostają w depozycie konsula do czasu stwierdzenia ważności wyborów przez Sąd Najwyższy. Koperty te nie są uwzględniane podczas ustalania wyników głosowania głosowaniu. Szczegółowy tryb postępowania z przesyłkami wyborczymi w głosowaniu korespondencyjnym określa:

- 1) w kraju – rozporządzenie Ministra Administracji i Cyfryzacji z dnia 21 stycznia 2015 r. w sprawie przesyłek w głosowaniu korespondencyjnym w kraju (Dz. U. z 2015 r. poz. 131);
- 2) za granicą – rozporządzenie Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 9 marca 2015 r. w sprawie przesyłek w głosowaniu korespondencyjnym za granicą (Dz. U. z 2015 r. poz. 362).

B. Tokaj
Beata Tokaj